

ROSTRA ECONOMICA

INHOUD

	pag.
Begroetingen en Prognoses	1
Faculteitsmededelingen	2
Marginalia	2
Benoeming aan de Faculteit Prof. Dr. H. J. v. d. Schroeff	3
Aan de Eerstejaars G. A. Posthuma	3
Marie Antoinette en de Oostenrijkers J. A. Sillem	4
Sombere Woorden, Vriendelijke Conclusies E. v. d. Wolk	5
Excursie der Tweedejaars A. Dierick	6
Economie in 16 Tekeningen	7
„Moderne Economie” P. C. Maljers	7
Automatie R. Snoeker	8
Lijst van Geslaagden	12
Collegebloempjes	12

A M S T E L O D A M U M

Bureau voor Type- en Stencilwerk

O.Z. ACHTERBURGWAL 212
T/O OUDEMANHUISPOORT
TELEFOON 243443

P. J. W. Rothert Docent Handelswetenschappen
BIESBOSCHSTRAAT 36 III - AMSTERDAM-Z. - TELEFOON 710941

Repeteert voor:

FINANCIELE REKENKUNDE EN VOORTGEZET BOEKHOUDEN

Opleiding voor praktijkexamen boekhouden.

Opleiding voor

**Tentamen en
Praktijkexamen Boekhouden**

A. VAN DER KUIJ,
Leraar M.O. Handelsw.

Utrechtsestraat 132, Amsterdam-Z., Tel. 245079

Mr. H. VAN DER MEULEN

tenteert

voor **Candidaats en Doctoraal examen
BURGERLIJK-, HANDELS- EN ARBEIDSRECHT**

MARNIXSTRAAT 290 - KAMER 271 - AMSTERDAM W.
Afspraken woensdagavond 7 tot 8 uur.

ROSTRA ECONOMICA

MAANDBLAD VAN DE STUDIEVERENIGING DER ECONOMISCHE
FACULTEIT VAN DE UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Redactie: J. A. Sillem, R. Snoeker, A. Szász, Y. B. de Wit.

Gelieve adreswijzigingen en stukken voor de redactie bestemd te
zenden aan: R. Snoeker, Roerstraat 54 hs, Amsterdam-Zuid, tel.
72.81.28.

Voor advertenties e.d. wende men zich tot: P. Ribourdouille,
Wouwermanstraat 16, Amsterdam-Zuid.

Begroetingen en prognoses

Slechts een deel van hen, die dit jaar hun intrede in onze Faculteit hebben gedaan, zal volgens de prognose de eindstreep halen. Doch allen roepen wij van hier een woord van welkom toe. Elders in dit blad heeft de Praeses van de S.E.F. reeds wijze woorden tot hen gericht. Wij voegen hier nog slechts de verwachting aan toe, dat wij in de toekomst in ons blad ook van deze nieuwe lichting iets zullen merken.

Een eerstejaars aan onze Faculteit, die wij met speciale vreugde begroeten, is professor Horring. Wij vleien ons met de gedachte, dat een discussie in *Rostra* wellicht mede heeft bijgedragen tot de instelling van dit nieuwe keuzevak.

De afdeling wegkoop van een der grote aardolie-maatschappijen heeft haar keuze ditmaal helaas laten vallen op de heer J. H. Bolland, tot voor kort Hoofd van het verjongde Seminarium. Bij goede krachten loopt men nu eenmaal dit risico. Zijn werk zal voortaan het marktonderzoek zijn: een prognosem onder de olie?

De eenhoofdigheid van leiding van het Seminarium mag hiermee zijn verbroken, de eenheid van leiding is dat hopelijk niet. Nogmaals een woord van welkom dus, aan het nieuwe (halve) hoofd.

Faculteitsmededelingen

WIJZIGING STRUCTUUR KANDIDAATSEXAMEN

Met ingang van het studiejaar 1959—1960 dienen voor het kandidaatsexamen bij prof. Valkhoff zowel vervangende tentamens te worden afgelegd in het burgerlijk recht als in het handelsrecht. Het tentamen „inleiding rechtswetenschap en burgerlijk recht“ kan worden afgelegd na de Kerstvakantie van het tweede collegejaar, het daarop volgende tentamen „handelsrecht“ na het einde van het tweede collegejaar. Het vervangende tentamen „handelsrecht“ dient te worden afgelegd door diegenen, die zich vóór de aanvang van het studiejaar 1959—1960 nog niet aan het kandidaatsexamen hebben onderworpen.

Indien alle tentamens met voldoende resultaat zijn afgelegd, loopt het kandidaatsexamen derhalve in het vervolg over twee vakken: de leer van het geld c.s. (prof. Goedhart) en de leer van de financiering (prof. De Lange).

SEMINARIUM VOOR ECONOMISCHE WETENSCHAPPEN

De Heer J. H. Bolland, ec. drs., aan wie de leiding was toevertrouwd van de bedrijfseconomische sectie van het Semi-

narium, heeft tegen het einde van het studiejaar 1958—1959 het Seminarium verlaten in verband met het aanvaarden van een andere werkkring. De leiding van de bedrijfseconomische sectie is thans toevertrouwd aan de Heer L. A. Ankum, ec. drs.

De sociaal-economische sectie staat onder de leiding van de Heer A. Heertje, ec. drs., die in zijn taak wordt bijgestaan door de Heren I. van der Zijpp, ec. cand. en E. de Zoete, ec. cand.

SAMENSTELLING S.E.F.-BESTUUR

Het Bestuur van de Studievereniging der Economische Faculteit aan de Universiteit van Amsterdam is voor het studiejaar 1959/60 als volgt samengesteld:

Voorzitter	G. A. Posthumus
Secretaris	R. van Ommeren
Penningmeester	P. Ribourdouille
Secretaresse	mej. R. A. van Riel
Commissaris I	S. P. Visser
Commissaris II	P. J. Hamelyncx

Met de zorg voor de A.I.E.S.E.C.-belangen is belast de heer S. P. Visser, Johannes Verhulststraat 23, tel. 72.43.09. Het secretariaat is gevestigd: Amstelkade 162-III, tel. 73.27.42.

Marginalia

BLIJDE GEBEURTENIS VOOR FACULTEIT

De lijst van geslaagden, welke regelmatig in Rostra gepubliceerd wordt, toont aan, dat binnen enige maanden het duizendste doctoraalexamen plaats zal vinden. Het lijkt de Redactie gewenst, nu reeds de aandacht van Faculteit en studenten op deze blijde gebeurtenis te vestigen. Want de geboorte van de 1000-ste doctorandus mag niet binnenskamers geschieden.

Enige maanden geleden werd in Tilburg het eerste duizendtal volgemaakt. Daaraan is grote bekendheid gegeven. Wanneer men bedenkt, dat onze Faculteit ruim 4 jaar later is opgericht dan de Tilburgse Hogeschool, is er reden temeer, de Amsterdamse resultaten te vieren.

Het ware te wensen, dat de Faculteit aan het 1000-ste examen enige luister zou verbinden door het uitreiken van de bul in de Aula te doen plaats vinden in aanwezigheid van de volledige Faculteit in toga en door tijdig bekendheid aan deze

plechtigheid te geven door middel van pers, radio en televisie.

Redactie

PIERSON - HENNIPMAN

Thorbecke heeft ongetwijfeld vele onderscheidingen ontvangen. Er zijn er echter ook in zijn naam verleend. Er werd zelfs een medaille naar hem genoemd. In 1891 werd de Thorbecke-medaille uitgereikt aan Mr N. G. Pierson.

Deze heeft ongetwijfeld vele onderscheidingen ontvangen. Er zijn er echter ook in zijn naam verleend. Er werd zelfs een medaille naar hem genoemd. Op 22 oktober 1959 werd de Pierson-medaille uitgereikt aan Prof. Dr. P. Hennipman.

Wellicht zal het in de toekomst gebeuren, dat er een P. Hennipmanfonds wordt gesticht, dat op zijn beurt weer onderscheidingen zal verlenen. Een dergelijke ontwikkeling ligt in de lijn der verwachting, indien men de punten van overeenkomst tussen Pierson en Prof. Hennipman beschouwt. „Men kan dit echter van ver-

schillende kanten benaderen en er is voor alle standpunten iets te zeggen", maar het is hier niet de plaats erover uit te wijden.

De Pierson-medaille zou in haar opzet eens in de vijf jaar worden uitgereikt aan de schrijver van de beste in die jaren hier te lande verschenen staathuishoudkundige publicatie. In dertig jaar is de zilveren onderscheiding echter slechts vier maal verleend en wel aan de professoren C. A. Verrijn Stuart, Posthumus, Tinbergen en Hennipman. Hieruit blijkt reeds hoe hoog

men de prestatie van Prof. Hennipman moet aanslaan die hij geleverd heeft met zijn werk: „De Economische Problematiek van het sparen", dat hij schreef in opdracht van de Rijkspostspaarbank ter gelegenheid van haar jubileum.

Gaarne sluiten wij ons aan bij de wens van Prof. Verrijn Stuart, die hoopte, dat deze „rijke bron van voorlichting" gevolgd zou worden door vele publicaties, en wensen Prof. Hennipman daarbij veel inspiratie.

Redactie.

Benoemingen aan de Faculteit

In de afgelopen maanden hebben in onze faculteit een drietal benoemingen tot buitengewoon hoogleraar plaats gevonden, t.w. van de heren Dr. A. Th. de Lange, R. W. Starreveld en Prof. Dr. J. Horing.

Het zal niet nodig zijn Dr. de Lange, sinds vele jaren lector aan de faculteit, bij onze studenten in te leiden. Evenals voorheen zal Prof. de Lange de leer van de financiering doceren. Ten aanzien van het vak heeft deze verandering plaats gevonden, dat voortaan de leer van de financiering ook in de studie voor het doctoraal-examen is opgenomen, zodat er voor de economische hoofdvakken een nieuwe keuzemogelijkheid is geschapen. Evenals bij de andere onderdelen kan in de financiering een groot, dan wel een klein tentamen worden afgelegd.

De tweede benoeming tot buitengewoon hoogleraar geldt de lector R. W. Starreveld, wiens leeropdracht thans luidt: Administratieve organisatie, administratieve techniek, de automatisering van de informatieverwerking in het bijzonder. Prof. Starreveld behoort daarmede tot een der eerste academische docenten, die de problematiek van de automatisering in hun leeropdracht hebben. Deze benoeming mag worden gezien als een verdere versterking met de band met het Studiecentrum voor administratieve automatisering, tot de oprichting waarvan de faculteit het vorig jaar het initiatief genomen heeft. Prof. Starreveld maakt met lector A. B. Frielink en Dr. M. Euwe deel uit van het Directorium van het Studiecentrum.

De aandacht zij er nog eens op gevestigd, dat Prof. Starreveld behalve zijn colleges voor de accountantsopleiding in het kader van de doctoraalstudie een college houdt over de Grondslagen van de administratieve organisatie. Dit college is facultatief, zonder tentamen of examenverplichtingen, behalve voor studerende in de accountantsrichting, voor

wie het een verplicht onderdeel van de studie uitmaakt.

Met de benoeming van Prof. Dr. J. Horing tot buitengewoon hoogleraar in de agrarische economie en daarmede met het opnemen van dit vak in de economische opleiding, is een lang gekoesterde wens van de faculteit in vervulling gegaan. De economische vraagstukken met betrekking tot de landbouw zijn uit wetenschappelijk zowel als uit praktisch oogpunt van grote betekenis; zij nemen in de nationale en in de internationale economische politiek een belangrijke plaats in. De faculteit verheugt zich, dat door de benoeming van Prof. Horing voortaan bij haar onderwijs aan deze vraagstukken aandacht zal worden geschonken. Het is de bedoeling van de nieuw benoemde hoogleraar in zijn colleges zowel de sociaal-economische als de bedrijfseconomische aspecten naar voren te brengen. Het nieuwe vak agrarische economie wordt opgenomen onder de keuzevakken voor het doctoraal-examen.

Prof. Horing was tot heden buitengewoon hoogleraar in de staat- en landhuishoudkunde aan de Landbouwhogeschool te Wageningen en directeur van het Landbouw-economisch Instituut in Den Haag. Met ingang van de cursus 1959/60 zal hij Prof. Dr. G. Minderhoud aan de Landbouwhogeschool opvolgen als gewoon hoogleraar in de landhuishoudkunde. Daarnaevens zal hij het buitengewoon hoogleraarschap aan onze faculteit vervullen; zijn functie van directeur van het Landbouweconomisch Instituut heeft hij daarvoor moeten neerleggen.

Prof. Horing zal zijn colleges medio november aanvangen. Het is de bedoeling, dat deze colleges tot de kerstvacantie een algemeen oriënterend karakter zullen dragen om onze studenten in de gelegenheid te stellen met dit nieuwe vak kennis te maken.

H. J. van der Schroeff

Mijne Dames en Heren eerstejaars

Waarschijnlijk niets vermoedend bent u tijdens de inschrijving ook lid geworden van de Studievereniging der Economische Faculteit. Dat is dus nauwelijks een mijlpaal in uw leven te noemen. Maar mijlpalen zijn eigenlijk alleen maar te zien als u later eens achteromkijkt, dus wellicht . . . Dit praatje dient als welkomstwoord, en het staat in *Rostra Economica*, omdat dat het blad is, door S.E.F.-leden volgeschreven, en door de S.E.F. gefinancierd. Die Studievereniging probeert, in het algemeen, uw studiebelangen te helpen behartigen; een voorbeeld daarvan zijn de plezierige eerstejaarsstudiekringen, waarin ouderejaars u helpen met de voorbereiding van de eerstejaarstoets. Die toets is verplicht, en zal uw eerste kennisgeving met de economie zijn. Zijn de colleges dat dan niet eigenlijk? Ik vrees, dat het u zal gaan zoals velen voor u op college: u zit, kijkt, luistert en begrijpt niets.

Het Bestuur van de S.E.F. stelt zich eveneens ten doel belangrijke en interessante facetten van de economie onder

uw aandacht te brengen, door sprekers uit te nodigen voor de S.E.F. een inleiding te komen houden. De eerst activiteit zal hier zijn de diés van de S.E.F. waar Prof. Pen (de schrijver van het m.i. meesterlijke „*Moderne Economie*“) zal spreken.

Tenslotte meen ik, dat het op het terrein van de S.E.F. ligt enig contact te leggen met „de maatschappij“, Want al ligt die nog ver verwijderd, het is toch bepaald niet wenselijk, dat u op het laatste ogenblik (doctoraal) niet zou weten wat u wilt, zodat u ook niet uw studie enigermate doelbewust zou kunnen inrichten. De Faculteit is overigens zelf actief op dit terrein. Bij deze opmerkingen zal ik het laten; het is beter, dat u zelf uw studieterrein begint te verkennen. En wellicht mag ik eindigen met één raadgeving: probeer vooral contact te leggen met ouderjaarseconomen, en veel te praten over uw studie, één van de grootste ondernemingen in uw leven.

G. A. Posthumus
S.E.F.-voorzitter

Marie Antoinette en de Oostenrijkers

Beroemde uitspraken van uit de wereld-geschiedenis bekende persoonlijkheden, worden, wanneer men ze uit hun verband ruikt en als een zelfstandigheid beschouwt, vaak tot wanstaltige verschijningen en als een barbaars reliqui aan hen die het willen aanhoren, ter typering van de tijd waarin het werd gezegd, voorgehouden. In hoeverre hiermede een symptoom mishandeld is, of een als cynisch grapje bedoelde uitspraak serieus opgevat is, kan beter buiten beschouwing worden gelaten, omdat men dan dreigt te verzeilen in gissingen die moeilijk op hun juistheid te toetsen zijn.

Wel zou men — zij het met enig gevaar — het wetenschappelijke milieu van zulk een uitspraak kunnen nagaan, dat wil zeggen er van uitgaan dat de uitspraak een wetenschappelijke waarde heeft en vervolgens uitzien naar een theorie waarin deze uitspraak past. Het gevaar van deze methode kan tot uiting komen in een vanuit diens grafkelder opspuitend „on me pense“ van de auteur. Veel meer kan men van die zijde niet verwachten.

Zo is daar bijvoorbeeld de uitspraak van Marie-Antoinette, die, toen haar verteld werd dat het parijse volk rebelleerde omdat er geen brood meer te krijgen was, reageerde met de vraag waarom ze dan geen cake aten. Men dient zich deze

situatie goed voor ogen te stellen: Zij, Marie-Antoinette, die tot over haar oren in de schuld zat, at nog cake. En waarom zou dan het parijse volk, dat voor het overgrote deel geen schuld had — daar waren ze immers veel te arm voor — dan geen cake kunnen eten?

Een uit de oostenrijkse school stammende redenering hieraan parallel te laten lopen, kan een op het eerste gezicht wat gedwongen indruk maken, maar zal, bij nader inzien en door een kleine uitbreiding aan de redenering van Marie-Antoinette te geven, duidelijk worden.

Heeft men zeven zakken graan, zo redeneerden de oostenrijkers, dan dient de eerste voor de eerste levensbehoeften, de tweede voor de iets minder urgente behoeftebevrugging en de zevende dient als voor voor de chinese biggetjes. Raakt men één zak graan kwijt, dan is het een natuurlijke reactie om de chinese biggetjes van de hand te doen.

In feite redeneerde Frankrijks Oostenrijkse koningin niet anders, want ook zij had een behoeftenschaal voor ogen, zij het echter dat de volgorde van de hierop voorkomende goederen fundamenteel verschilde van de graden van urgentie van een — naar Oostenrijkse maatstaven — normaal handelend mens, zoals deze tot uiting komen op diens behoeftenschaal. Voor haar betekende het eten van ge-

woon brood veel meer het voldoen aan een snobistische behoefte om nu eens geen cake te eten en had dus pas in de verte te maken met het voldoen aan de behoefte om een lege maag te vullen. Als zodanig stond het artikel „brood” dan ook lager op de ranglijst dan het artikel

„cake”. In dit licht bezien wordt de uitspraak van Marie-Antoinette niet alleen veel begrijpelijker maar ook wetenschappelijk aanvaardbaar. Haar praktische waarde echter, blijft wat zij was: nihil.

J. A. S.

Enige sombere woorden over een voorgaand Rostra artikel en enige vriendelijke conclusies met betrekking tot de vervangingswaardeleer.

Wij geloven niet dat de trouwe aanhangers van de vervangingswaardeleer diep geschokt waren na lezing van het artikel van L. Kleyn in het laatste Aprilnr. van Rostra. Immers: slechts iets nieuws is schokkend. De problemen, waarmee de heer Kleyn worstelt zijn evenwel even oud als de vervangingswaardetheorie zelve. De zorgelijke toon van genoemd artikel vindt zijn oorzaak in het feit dat de kostprijsbepaling subjectieve elementen bevat. Wij zijn, zoals zal blijken, de laatsten die dit zullen bestrijden. Alvorens hierop in te gaan dient echter eerst een misverstand uit de weg geruimd te worden. De heer Kleyn stelt, dat de waarde der werkeenheden der duurzame productiemiddelen voor de ondernemer slechts bepaald kunnen worden door de prijs op het moment dat vervanging rationeel zal zijn. Dit op grond van twee argumenten. Ten eerste zou slechts de prijs van daadwerkelijke vervanging de betekenis der werkeenheden weergeven voor het inkomensstreven. Daarbij gaat het er echter maar net om, wat men onder inkomen verstaat. Onnodig te zeggen, dat de Amsterdamse school het verschil opbrengstwaarde/vervangingswaarde als inkomen ziet. Onnodig ook, om er nog eens op te wijzen, dat het hier om de vervangingswaarde ten tijde van de ruil van het eindproduct gaat en niet om de waarde ten tijde van de ruil van het productiemiddel. Welnu: als dan het inkomen aldus gedefinieerd wordt, dan geeft ook de vervangingswaarde der werkeenheden op het moment van de ruil **van het product** de betekenis weer van die werkeenheden voor het streven naar dat inkomen. Voorts moet een voorbeeld bovengenoemde stelling, dat de vervangingswaarde bij ruil van het product onbruikbaar zou zijn, illustreren. Een vijl heeft voor een gevangene een andere waarde dan in het ruilverkeer. Derhalve heeft een machine voor de ondernemer ook een andere waarde dan de marktprijs van het moment, als vervanging nog niet aan de orde is. In beide gevallen ontbreekt immers het marktcontact, aldus Kleyn. In deze redeneertrant zien wij kans opzienbarender zaken te bewijzen.

Een muis en een olifant zijn beide in het bezit van vier poten. Dus een muis is gelijk aan een olifant. Over het hoofd is gezien, **dat de ondernemer niet wil, maar wel kan vervangen, terwijl de gevangene in het geheel niet kan vervangen**, hoe graag hij ook zou willen. Voor de ondernemer is de vervangingswaarde bij ruil van het product een reëel gegeven; voor de gevangene bestaat er eenvoudig geen vervangingswaarde. Aangezien dus de vervangingswaarde bij ruil van het product voor de kostprijsbepaling de enige interessante grootheid blijkt te zijn, kunnen wij voorbijgaan aan de bedenking, dat de toekomstige vervangingsprijzen onbekend zijn; we hebben ze immers niet nodig. Niettemin bevat de K.P. bepaling wel degelijk subjectieve factoren, zoals de schatting van de economische levensduur der machines en prijszchatting van seizoenproducten, waarin slechts een deel van het jaar handel is. In dit verband moeten wij bezwaar maken tegen de opvatting in genoemd stukje, dat de K.P. van de Amsterdamse school een „fraaie, qua grootte vaststaande kostprijs” zou zijn. De ondernemer, die de gebruiksduur van zijn machines conservatief schat, zal een hogere K.P. calculeren, dan zijn optimistischer collega. Hierin zit echter niets verontrustends, mits men slechts inziet, wat de K.P. in wezen is. De bedrijfseconomie heeft nooit bedoeld een K.P. te geven in de vorm van een wiskundig exact bepaalde grootheid. **De K.P. is niet anders dan een beleidsinstrument; een norm gelegden binnen zekere marges.** Geen enkele manager eist de kostprijs van b.v. een vrachtwagen tot op de cent nauwkeurig. Hij wil slechts een indicatie, op grond waarvan hij zijn verkoopprijs kan opbouwen. In die verkoopprijs spelen de diensten van die vrachtwagen een ondergeschikte rol. Overigens bestaat die prijs uit een kostprijs plus een winstmarge. Bij de bepaling van de winstmarge domineren schatting en feeling. Het is dus niet alleen onmogelijk, maar ook ondoelmatig de kostprijs te zien met de pietepeteuterigheid van de kleine boekhouder.

E. v. d. Wolk

Excursie der Tweedejaars

Op 2, 3 en 4 juni maakten ongeveer 35 tweedejaars samen met 8 assistenten en onder leiding van Prof. A. Mey de jaarlijkse excursie mee, welke ditmaal leidde naar het Zuid-Limburgse en Luikse industriegebied.

Na aankomst met een vroege sneltrein in Maastricht werden wij om 10 uur ontvangen op het hoofdkantoor van „de Sphinx Ceramique”. Daar hield de heer J. Glaser een zeer leerzame inleiding over de bedrijfseconomische problemen in de aardewerkfabricage. Vervolgens gaf de heer W. Visser een meer artistieke inleiding, die humoristisch getint was.

Na de lunch in de bedrijfscantine, ons aangeboden door de Directie van de Sphinx, werd de fabriek bezocht. Wat hierbij vooral opviel, was het arbeidsintensieve karakter van het bedrijf en het vrij hoge arbeidstempo.

In de discussie, die hierna volgde, werden enkele problemen (o.a. de Verkoopkosten en de Europese integratie) nader besproken.

's Avonds bood de Faculteit een goed diner aan, waar helaas de wijn aanvaankelijk aan ontbrak, hetgeen tegenover de Directie van de Sphinx toch wel een tekortkoming was. Vooral de heer Visser (die in zijn leven maar voor een ding bang zegt te zijn, nl. „dat hij zal sterven door gebrek aan dorst!”) miste het edele vocht. Hij verhielp dit echter door zelf maar een rondje aan te bieden (op kosten van een andere bedrijfsafdeling dan de zijne!). De heer Visser, lid van de Maastrichtse Carnavalsvereniging de Tempeliers, ontpopte zich als een humoristisch tafelredenaar, een soort hofnar, de vrolijke noot of hoe men het noemen wil, en het was vooral aan hem te danken, dat de sfeer zo uitstekend was, zo ongedwongen, openhartig, zo echt zuidelijk („maar we hebben het fijn gehouden”). Het hoogtepunt van de avond was de decoratie van Prof. Mey tot ridder in de orde van de Carnavalsvereniging van de Sphinx, en van de heren Bolland en Verboon (in een lagere orde) en van de twee vrouwelijke deelnemers aan de excursie (in een nog lagere orde).

Alles bij elkaar werd het wel wat laat voordat we vertrokken naar ons nachtverblijf Kasteel Ryckholt, en we zagen ons genoodzaakt daar onder doodse stilte de trap op te sluipen.

Woensdag 3 juni vertrokken we al vroeg naar Cockerill te Tilleur, waar we met slaperige gezichten een inleiding in onverstaaenbaar Frans te verteren kregen, alsmede een „vertaling” daarvan in nog meer onverstaaenbaar „Nederlands”.

Na het bezoek aan de fabriek, waar het

gloeïend-heet was en onze ogen niets te zien kregen, maar onze oren daarentegen dreunden van het lawaai der automatische machines, bracht een frisse drank aangename verpozing.

Na de lunch in de mensa der Luikse Universiteit bezochten we de „Métallurgique d'Esperance Longdoz” te Seraing, een bijzonder oud-uitziend, vuil en lawaaiërig bedrijf met stampende machines en gloeiende hoogovens. Bovendien kregen we nog de indruk, dat onze rondleider ons liever zag gaan dan komen; dit alles maakte het bezoek verre van aangenaam. Vermeldenswaardig is nog dat de „Franstalige” rondleider op een gegeven moment met een Vlaams woord door de mand viel, en prompt door de heer Bolland schaakmat werd gezet, waarna de uitleg verder in het Nederlands werd gegeven.

Toen we weer in de frisse buitenlucht stonden, werd een ritje naar Chaudfontaine ingelast om weer tot leven te komen.

Na de maaltijd in Luik werd de avond naar eigen keuze doorgebracht, waarbij velen hun heil zochten in café's en dansgelegenheden.

Donderdagochtend maakten we een rondrit door het schilderachtige Zuidlimburgse landschap, ons aangeboden door de Staatsmijnen. De rit eindigde in Kasteel Hoensbroek waar we werden ontvangen door de Staatsmijnen in een der prachtige, romantische zalen. Hier hield Drs. G. van der Munckhoff een bijzonder interessante en op hoog peil staande inleiding over „Econ. aspecten van de ontwikkeling der E.E.G. en K.S.G.” Over de inhoud van dit betoog, waarbij de bijzondere positie der Staatsmijnen als een overheidsbedrijf (zonder rechtspersoonlijkheid), dat gegoten is in de vorm van en zich dient te gedragen als een particulier grootbedrijf, duidelijk werd geschetst, zullen wij hier niet verder uitweiden, want Prof. Mey heeft de inleider uitgenodigd zijn betoog te publiceren, zodat alle belangstellenden ervan kennis kunnen nemen.

Na een uitstekende maaltijd, door de Staatsmijnen aangeboden in het Casino, bezochten wij de Staatsmijn Emma te Hoensbroek. „Gehelmd” gingen wij de leermijn in, waar leerling-mijnwerkers hun praktische opleiding krijgen. Ook een deel van het bovengronds bedrijf werd bezichtigd. In tegenstelling tot de Belgische bedrijven, zag de Emma, die toch ook behoort tot de zware industrie, er relatief bijzonder hygiënisch en ordelijk uit.

Met dit bezoek eindigde onze prachtige excursie. Rest ons nog onze bewondering

uit te spreken voor Prof. Mey die op vrij hoge leeftijd nog de vitaliteit opbracht om alle onderdelen van de vermoeiende excursie mee te maken.

Ook mogen wij niet vergeten de organisatoren Bolland en Verboon te bedanken. Voor de heer Bolland was dit zijn laatste excursie, want wij hebben vernomen dat hij de stap naar het bedrijfsleven

heeft gezet en onze Faculteit gaat verlaten. Wij wensen hem veel succes in zijn nieuwe carrière.

Last but not least; deze excursie heeft het zo noodzakelijke contact tussen Hoogleraar, Assistenten en Studenten eindelijk tot stand gebracht en mag alleen reeds hierom geslaagd heten.

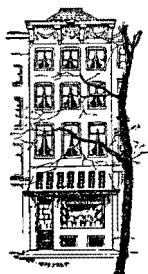
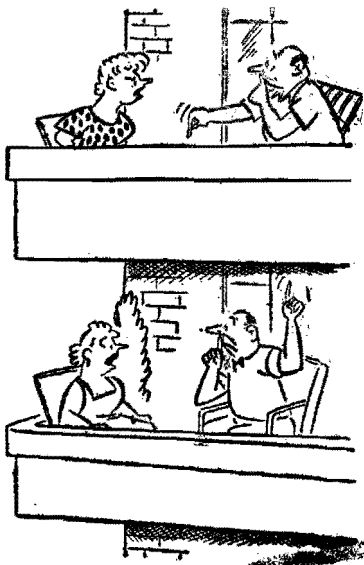
A. Dierick

ECONOMIE IN 16 TEKENINGEN

(drie en twintigste aflevering)

OLIGOPOLIE:

„Merkbare wederzijdse beïnvloeding”

Binnenkort verschijnt:

P. A. SCHLENZKA,

Ondernemers, directeuren en managers.

De bedrijfsvoering voor een dilemma
1959, ± 250 pagina's, circa f 14,75

**De toekomst van de ondernemingsraad,
proeven van de groepsdynamische benadering**

door: E. C. H. Marx, E. H. de Waal.
oktober 1959, ± 120 pagina's, circa f 8,90

DE ACADEMISCHE BOEKWINKEL

P. H. VERMEULEN n.v.

Grimburgwal 13 t/o 't Binnengasthuis Amsterdam-C.
Tel. 48312 - 41674

*Moderne Economie **

De aula-reeks is een serie pocketbooks die er zich op toelegt de meer wetenschappelijke onderwerpen voor de zg. ontwikkelde leek begrijpelijk te behandelen. Op de omslag van het boek „moderne economie” wordt dan ook gesproken van: „een voor ieder begrijpelijke

schets van hetgeen modern is in de moderne economie”. Bij de beoordeling van het boek dringt zich dus onmiddellijk de vraag op in hoeverre Prof. Pen dit (primair gestelde) doel heeft bereikt.

Het boek is, zij het dan niet zonder enige inspanning, begrijpelijk voor per-

sonen met een iets meer dan elementaire kennis van de economie, waartoe ik dan b.v. hen reken, die geslaagd zijn voor de eerstejaarstoets. Maar diegenen die werkelijk alleen maar belangstellende leek op het gebied van de theoretische economie zijn, zullen het boek verscheidene malen aandachtig moeten „doorwerken” alvorens zij iets meer van de moderne economie zullen begrijpen. Het is in grote lijnen wel duidelijk wat prof. Pen uitlegt, maar onbegrijpelijke is soms hoe hij het uitlegt.

Er wordt van de lezer gevraagd dat hij zich blijft herinneren wat de symbolen Y, I, S enz. betekenen. Door herhaald gebruik van het teken $\Delta \times$ wordt enig inzicht in de differentiaalrekening gevraagd, terwijl in de inleiding, waarin prof. Pen zegt dat het met het gebruik van de wetkunde in zijn boek nogal meevalt, plotseiling de term „correlatiecoëfficiënt -1” valt. Op blz. 28 wordt begonnen met de systematische behandeling van de economie en op pagina 49 zijn we al aan de multiplier toe. Daarna volgt het eenvoudig model, figuur 3. Afgezien van de assen (het 0-punt ongeveer in het midden-links van de tekening) 4 lijnen + 4 hulplijnen. Ik kan me voorstellen dat dit voor iemand die niet geregeld met grafieken in aanraking komt onoverkomelijk wordt als hij onder deze figuur het woord „eenvoudig” aantreft. Prof. Pen geeft echter op blz. 80 toe dat het voor de leek moeilijk moet zijn steeds te onthouden wat de multiplier eigenlijk is en adviseert terug te bladeren of een papiertje met aantekeningen te gebruiken. Beide oplossingen zullen echter wel tot verwarring aanleiding geven:

- 1) omdat men na het terugbladeren en doorlezen weer vergeten is wat zojuist gelezen was.
 - 2) omdat het aantal woorden, begrippen en formules dat niet in één keer te onthouden is zo groot wordt dat geen sprake meer kan zijn van een papiertje, maar eerder van een soort uittreksel waarin men dan weer kan terugbladeren.
- Op blz. 178 wordt de lezer beloofd. De

legkaart wordt ineen gepast en de lezer mag alle ingewikkelde verhandelingen (even nog terugbladeren) zien groeien tot één geheel, waarvan hem toch slechts de grote lijnen duidelijk zullen zijn. Het boek besluit met een woordenlijstje, wat ook het opzoeken en bladeren sterke stimuleert.

Toen ik aan iemand (cand. l. en w.) die het boek had trachten te lezen, vroeg wat hij ervan begrepen had zei hij: „die meneer Keynes is wel erg belangrijk, is het niet?” Hoewel dit natuurlijk wel overdreven is, is het toch wel een feit dat alleen de zeer algemene begrippen en de grote lijnen duidelijk naar voren komen en dit had ook wel in korter en minder ingewikkeld stuk proza uitgelegd kunnen worden. Volgens de schrijver is het boek bestemd voor: „de student, de kruidenier en de leraar engels” al moeten zij dan wel: „met open ogen door de wereld gaan.” Verder: „behoeft de lezer in hoofdzaak geen andere opleiding dan de lagere school” hij is echter: „niet ontslagen van het gebruik der grijze hersencellen.” Nu is dit laatste inderdaad een mogelijkheid, maar het lijkt me voor 99 van de 100 menselijke wezens zeer moeilijk om de bedoeling van „ $\Delta(C + I)$ ” of „correlatiecoëfficiënt -1” aan te voelen zonder een vrij uitgebreide opleiding en misschien dat die honderdste ook de moderne economie zonder meer aanvoelt. Prof. Pen heeft echter in één opzicht het gestelde doel bereikt; hij heeft de oppervlakkigheid van de populaire boekjes weten te vermijden. Om dan nog een voor velen begrijpelijk en leesbaar boek te schrijven, blijkt zelfs voor een bekwaam wetenschapsman moeilijk.

In ieder geval zal het boek iedere lezer duidelijk maken dat de economie een moeilijke zaak is. Alleen betwijfel ik, of dit de bedoeling van de schrijver is geweest.

P. C. Maljers

*) Prof. Dr. J. Pen, Aula nr. 14. Uitgeverij: Het Spectrum, f 1.25.

AUTOMATIE

In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van Philips' Gloeilampen N.V. op 2 april j.l. werd door de president, Ir. P. S. F. Otten een rede gehouden over automatie. Reeds eind vorig jaar verscheen bij uitgeverij Stenfert Kroese te Leiden een boek van Dr. J. Bosch over het zelfde onderwerp: Sociaal-Economische Gevolgen van de Automatie. Dit zijn slechts twee symptomen van vele, dat theoretici en praktici zich in-

tensief bezighouden met dit belangrijke en belangwekkende onderwerp.

Het moge daarom nuttig zijn er een beschouwing aan te wijden door bespreking van het werk van Dr. Bosch aan de hand van een vergelijking met de rede van Ir. Otten.

J. BNN schreef in het Parool van 3 januari j.l. over dit werk als was het een „bijna encyclopedisch handboek over automatisering”. Inderdaad geeft een

U

maakt plannen voor de toekomst,
want U wilt na Uw studie een
carrière opbouwen.

Wij

maken plannen voor de
toekomst, en moeten
dus voortdurend bedacht zijn op de opvol-
ging van de leidinggevende functionarissen
voor de concernmaatschappijen in binnen-
en buitenland, die van uiteenlopende aard en
grootte zijn.

Het is zeer wel mogelijk, dat Uw en onze
belangen parallel lopen.

Indien U zich daarover wilt oriënteren,
zenden wij U gaarne onze brochures: „*Wat
Unilever is en doet*” en „*Mogelijkheden in
Unilever voor de academicus*”.

Mocht U de voorkeur geven aan mondelinge
informaties, dan zullen wij ook die gaarne
verstrekken.

Wilt U Uw aanvraag voor de brochures en voor
een informatief onderhoud schriftelijk richten aan:

**Unilever N.V., Afdeling Selectie,
Postbus 760, Rotterdam**

Wij zullen het op prijs stellen als U bij deze aan-
vraag wilt vermelden aan welke faculteit U studeert
en hoe ver U bent gevorderd.

UL 130.195.118

oppervlakkige beschouwing de indruk van een encyclopedische volledigheid. Zo lijkt het onwaarschijnlijk, dat niet alle bestaande meningen over de behandelde punten tegen elkaar zijn uitgespeeld. Ook de door Dr. Bosch gemaakte konklusies geven een haast onmogelijk volledige indruk. In de voordracht van Ir. Otten kwamen evenwel enige punten naar voren, die bij Bosch niet te vinden zijn.

Wat echter het meeste frappeert is, dat er enige tegenstrijdigheid is in de konklusies, die Dr. Bosch en Ir. Otten trekken, hoewel beiden aan het Philipsconcern verbonden zijn.

Zo geeft Ir. Otten als zijn mening te kennen, dat de ontwikkelingen t.g.v. de automatie minder schokkend zullen kunnen verlopen dan bij de invoering van de eerste machines. Op sommige punten is Bosch echter minder optimistisch. In het boek „Automatie” zelf is ook enige onzuiverheid. Daar, waar Bosch in zijn eerste hoofdstukken de produktiefaktor arbeid zijdelings bespreekt, leest men tussen de regels een gematigd optimistische verwachting t.a.v. de post-automatische werkgelegenheid, terwijl zijn hoofdstuk VI: Automatie en werkgelegenheid, niet bepaald vrolijk is. Na gehele automatie van de daarvoor vatbare bedrijfstakken, m.n. de industriële, zal meer dan 50 % van de huidige routinearbeiders werkloos zijn. Dezen moeten dan elders emplooi vinden of een andere functie vervullen. Vooral overheveling naar de hulpverleningsbedrijven acht Bosch mogelijk. Wanneer men echter bedenkt, dat de industriële bedrijvigheid ca. 2/3 van de maatschappelijke uitmaakt, zal men begripen, dat een dergelijke overheveling zeer moeilijk geheel zal kunnen plaatsvinden. Een omscholing zal m.i. ook zeer moeilijk zijn, vooral wanneer het betreft die van routinearbeiders (zoals aan de lopende band) tot een zekere mate van intellectuele arbeid. Een groot aantal van de tegenwoordige arbeiders heeft hiervoor geen aanleg, of niet voldoende. Als compensatie voor de werkloosheid en de vermindering daarvan beveelt Bosch nog een aantal andere maatregelen aan, die men zou kunnen samenvatten als de vermindering van het aantal arbeidsuren per menseneleefijd, zoals verkorting van de arbeidstijd, vervroegde pensioenregeling, langere leerplicht e.d. Deze maatregelen lijken mij doeltreffender, maar relatief minder belangrijk. De vermindering van de vrouwenarbeid vindt Bosch ook een oplossing. Ik waag het echter de mogelijkheid daarvan te betwijfelen. Ir. Otten gelooft zonder de moeilijkheden te onderschatten dat men bij een verstandig vooruitziend sociaal beleid optimistisch mag zijn t.a.v. de gevolgen voor de werkgelegenheid. Helaas zegt hij niet welke

beleidsmaatregelen genomen zouden kunnen worden.

Ook op andere punten wijdt de heer Otten naar mijn smaak te weinig uit. Een diepgaande beschouwing kan men echter moeilijk verwachten als rede voor een jaarvergadering. Dat de heer Otten een definitie van automatie overbodig acht, lijkt mij echter niet konsekwent, wanneer hij met zijn voordracht bedoelt de aandeelhouders een globale voorlichting te geven. Aan de hand van de getrokken konklusies en vermelde resultaten is niet uit te maken wat hij eronder verstaat.

Dr. Bosch noemt een proces geautomiseerd wanneer het wordt uitgevoerd door machines, welke bestuurd worden door apparatuur, die op basis van in het geheugen vastgelegde werkinstructies de uit het proces en/of van buiten afkomstige informaties verwerkt en beslissingen neemt, die het verloop en/of de uitkomst van het proces overwegend of geheel bepalen. Deze omschrijving laat zich in de rede voor de aandeelhoudersvergadering passen. Bestaansvoorwaarde voor de automatie is de elektronika. Deze biedt de hulpmiddelen om in klein bestek een grote hoeveelheid elementen samen te brengen, waarin informatie kan worden verzameld, waarmee dus een geheugen kan worden gemaakt, en waarmee logische bewerkingen kunnen worden uitgevoerd.

De toepassingsgebieden voor automatie zijn de produktie, de administratie en het verkeer. Het bestaande luchtverkeer zou ondenkbaar zijn zonder elektronika, zonder automatie.

De verwachting van beide Philipsdeskundigen is, dat de automatie in de administratieve sektor de hoogste vlucht zal nemen. Deze mening schijnt algemeen verbreid te zijn, getuige ook de op 15 juli 1958 op initiatief van de Faculteit der Economische Wetenschappen in het leven geroepen Stichting Studiecentrum voor Administratieve Automatisering (Zie Folia Civitatis 20 september 1958).

Een uitspraak, die minder overtuigingskracht bezit, en die men bij beiden aantreft, is, dat de arbeid door de automatie aangenamer wordt. Bedoeld wordt, dat de mens geen routinehandelingen hoeft te verrichten. Ir. Otten zegt hierover: „Tevens is dan door de direkte koppeling van de verantwoordelijkheid aan de zichtbare taken de arbeidsvreugde groter en de verbondenheid aan het werk inniger. M.i. geldt dit slechts voor een zeer kleine groep van personen, nl. hen, die ondanks de automatie in het bedrijf werkzaam blijven. De verantwoordelijkheden zullen ze echter voor de automatie ook gehad hebben; het zijn de arbeiders, die reeds tot zekere hoogte intellectuele arbeid verrichten. Voor hen was de arbeidsvreugde reeds zo groot.

Bosch voert een ander argument aan: „Het werk bij geautomateerde voortbrenging zal waarschijnlijk minder monotoon worden, minder zwaar en vermoeiend.” Men kan dit wellicht beter formuleren als volgt: Het aantal baantjes, dat monotoon, zwaar en vermoeiend is, neemt af. Elders zegt Bosch, dat bepaalde lichamelijke gebreken t.g.v. beroepsuitoefening, zoals hernia en hoofdpijn, zullen verminderen. Naar mijn mening zal de automatie dit effect niet hebben, zijn deze gebreken een gevolg van verkeerde beroepskeuze, ongeschiktheid tot het werk, dat men vrijwillig heeft gekozen, of dat men door hoge leeftijd niet kan verlaten, omdat men te oud is voor omscholing. Automatiseering brengt, aldus Bosch de vermoeidheid van de arbeider in een enigszins andere vorm. Het is een psychische vermoeidheid tengevolge van het werken onder een bepaalde mentale druk en in een bepaalde mate van isolatie.

In flagrante tegenstelling tot elkaar staan de standpunten van Ir. Otten en Dr. Bosch t.a.v. de soort fabriekage, die voor automatiseering vatbaar zijn. Wel achten beiden de mate van flexibiliteit der produktie van belang. Ir. Otten zegt, dat de automatiseering een veel grotere flexibiliteit heeft dan mechanisatie. „Hieruit spruit voort, dat, hoewel niet-ingewijden dit niet zouden verwachten, het bij ons juist dit gebied is (dat van enkel- en serie-fabriekage, m.n. voor het vervaardigen van gereedschappen of ingewikkelde onderdelen, die hun toepassing vinden in de massafabriekage of bestemd zijn voor gekompliceerde werktuigen) en niet dat der massa-fabriekage, dat allereerst voor automatiseering in aanmerking komt.”

Bosch debiteert: „De nieuwe vorm van produktie in het groot en stroomproduktie zijn rijp voor automatiseering.” Met produktie in het groot doelt hij blijkbaar op de massa-produktie, daar hij de stuk- en serie-produktie niet zo geëigend acht tot automatiseering. Het betreft hier een te ingewikkelde kwestie om zich als leek een zelfstandig oordeel te kunnen vormen. Een uitspraak pro of anti lijkt mij hier dan ook gewaagd. Dr. Bosch trekt zijn konklusie op grond van overwegingen van anderen, die hij in de door hem zorgvuldig geraadpleegde literatuur vindt. Ir. Otten baseert zijn oordeel waarschijnlijk op de ervaring die het Philips-concern heeft opgedaan.

Wat de toepassing van de automatiseering betreft zal men dit, volgens de door

Ir. Otten uitgesproken gulden regel, kunnen beginnen, indien het economisch doelmatig is. Het lijkt mij zeer verstandig wanneer de ondernemer dit als achtergrond neemt voor zijn overwegingen als hij de mogelijkheden van konventionele en geautomatiseerde produktie tegen elkaar afweegt. Hoewel Dr. Bosch zich op enkele punten baseert op uitspraken van Prof. van der Schroeff (blz. 103 e.v.) krijg ik toch niet de indruk, dat hij zich hieraan houdt, gezien b.v. zijn verhandelingen over het vermogensverlies, dat onvoorzienbaar is.

Na deze woorden van kritiek zou de lezer een zeer slechte indruk van de prestatie van Dr. Bosch kunnen hebben. Dit zou echter ten onrechte zijn. Hoewel de uitingen van de schrijver naar mijn smaak teveel zijn gebaseerd op overwegingen van anderen, wat wellicht voortvloeit uit het feit, dat het boek oorspronkelijk een dissertatiestuk was, lijdt zijn werk toch allermint aan oppervlakkigheid. Het geeft de lezer een indruk van de samengesteldheid van het probleem, dat niet „automatisch” op te lossen valt. Interessant voor de specialisten zijn ongetwijfeld zijn hoofdstukken over de toepassingsgebieden, de invloed op de kostprijsbestanddelen. Het maatschappelijk vermogensbeslag, de werkgelegenheid, de conjunctuur, de ekonomische orde, e.d., alle gezien in het licht van de automatiseering. Voor de specialist laat hij de juiste ruimte over voor het trekken van konklusies en het inpassen van eigen opvattingen, waardoor de leek, die zich niet de moeite geeft van distillatie, geen bevrediging zal vinden bij het lezen. Daarom zou ik hem willen aanraden zich allereerst te bepalen tot het hoofdstuk IX, waarin de schrijver zijn „Conclusies en Slotbeschouwing” geeft.

Voor hen die van plan zijn zich dieper in de wetenschap der automatiseering in te werken moge naast de bestaande literatuur nog gewezen worden op de „Cursorische voordrachten bestemd voor studerende in de ekonomische wetenschappen en aanverwante vakken aan Nederlandsche instellingen van hoger onderwijs”, georganiseerd door de Stichting Studiecentrum voor Administratieve Automatisering, en op de mogelijkheid hun kandidaatsstage aan die stichting te vervullen.

Rs.

*) Dr. J. Bosch; Sociaal-ekonomische gevolgen van de automatiseering. Stenfert Kroese. Prijs geb. f 16,50.

LIJST MET GESLAAGDEN over de periode 22-5-'59 tot 11-7-'59

KANDIDAATSEXAMEN

1657	22-5-'59	F. de Koeyer	1660	„	E. A. Moolenaars
1658	„	H. W. v. d. Berg	1661	29-5-'59	M. G. J. M. Schröder
1659	„	J. H. van der Heijden	1662	„	H. van Appeldoorn
			1663	„	R. F. P. M. Reveur

1664	17-6-'59	L. W. M. Minderop	968	4-5-'59	R. Noë
1565	"	R. Snoeker	969	15-5-'59	Mevr. M. A. E. Blumer- Wiessing
1666	"	J. F. Steeman	970	29-5-'59	E. J. Bouw
1667	"	Lim Hooi Jan	971	12-6-'59	H. J. Bayens
1668	"	H. R. West	972	"	R. Hueting
1669	30-6-'59	W. H. L. Hovenkamp	973	25-6-'59	M. Akker
1670	"	J. J. Beynes	974	3-7-'59	J. L. Schneider
1671	"	A. H. J. Leenen	975	"	H. de Hartog
1672	"	G. C. Elte	976	6-7-'59	A. P. G. van Binnendijk
1673	"	P. Barends	977	8-7-'59	H. M. Wolvetang
1674	"	Th. J. Hintzen	978	9-7-'59	J. B. Polak
1675	"	L. Th. Middendorp	979	"	B. D. Schouten
1676	"	W. H. Leeuwenburgh	980	"	M. W. Lürsen
1677	"	Mej. Njoo Hiem Nio	981	"	J. Westenberg
1678	3-7-'59	A. G. Fokma	982	9-7-'59	T. H. Tik
1679	"	Mej. O. Siek Siok Giem	983	"	F. A. M. v. Oppen
1680	"	M. Tas	984	10-7-'59	R. F. Reeling Brouwer
1681	7-7-'59	M. Damme	985	"	R. A. Bothof
1682	"	J. C. Siebrand	986	"	Mevr. A. Hulsker- v. Splunter
1683	"	J. J. Lilien	987	8-7-'59	A. R. Holtink
1684	"	R. Flothuis			
1685	"	R. Ypenberg			
1686	"	C. Krom			
1687	"	W. R. F. Hupkens			
		v. d. Elst			
1688	10-7-'59	A. Bitterman			
1689	"	J. A. Vermeulen			
1690	"	C. A. M. Busch			
1691	"	H. M. A. Koenders			
1692	"	J. H. Knopper			

DOCTORAALLEXAMEN

966	21-4-'59	Ph. L. Ferwerda
967	"	B. M. Mohrmann

ACCOUNTANTSEXAMEN

12-6-'59	D. Slettenhaar
30-6-'59	P. Vergroesen
10-7-'59	C. Streefkerk
10-7-'59	H. C. C. Wiechmann

BACCALAUREAATSEXAMEN

9-7-'59	N. C. Visser
9-7-'59	A. G. M. Gerver

COLLEGEBLOEMPJES

WAT MEN ZEGT:

Prof. Raaimakers zegt: „Poepepoe, maar de arbeider is mens”
(college: *Waarde en Resultaat*)

EVA-CUATIE:

Dan komen we in het paradijs op elkaars schoot te zitten
(college: *Oosterse Economie*)

K(HOOR)COLLEGE:

U kunt interromperen zoveel als U wilt
(college: *Belastingrecht*)

Maandblad voor Accountancy en Bedrijfshuishoudkunde

1959 — 33e Jaargang

Redactie: *Drs. A. L. Brok, Prof. A. Goudeket, Dr. A. Th. de Lange,
Prof. Dr. J. L. Mey, Drs. J. Modderaar, Prof. A. M. v. Rietschoten,
Prof. Dr. H. J. v. d. Schroeff, en Drs. P. J. v. Sloten.*

Versijnt maandelijks, behalve in de maand augustus; men abonneert zich voor de gehele jaargang. Abonnement per jaar f 17,50. Voor studenten en assistent-leden van het N.I.v.A. bestaat gelegenheid tot het nemen van een studie-abonnement tegen de gereduceerde prijs van f 11,— per jaar.

Een proefnummer wordt U gaarne gezonden door de uitgever:

J. MUUSSES - PURMEREND

Levering ook via de boekhandel

P. VELTHUYS Cz.

econ. drs.

Repeteert

Candidaatsexamen:

Sociale en Bedrijfseconomie

Doctoraalexamen:

Bedrijfseconomie

Marnixstraat 290 - Kamer 309 - Amsterdam-W.

Spreekuur: Woensdag 3 tot 4 uur.

Tel. Zaandam (K 2980) 63315, s'avonds en weekend.

Regelmatige passagiersdienst tussen
ROTTERDAM, LE HAVRE, SOUTHAMPTON,
COBH (Ierland) en NEW YORK
met geregelde afvaarten naar CANADA

Holland-Amerika Lijn

"It's good to be on a well-run ship"

W. GRADER

Econ. Drs

repeteert

Doctoraal examen:

Sociale en Bedrijfseconomie

ROERSTRAAT 102 hs

TELEFOON 717915

K. DE POUS

ECON. DRS

repeteert voor

CANDIDAATS- EN DOCTORAAL-EXAMEN

de onderdelen

SOCIALE ECONOMIE EN BEDRIJFSECONOMIE

Nieuw adres: DIEPENBROCKSTRAAT 18

Telefoon ongewijzigd: 71.55.88